

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1720

Quæst. 285. Qualiter Judex in causa adulterii procedere possit, & qualiter finito uno judicio ad aliud procedi possit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73982](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73982)

L. 1. c. de ordine cognit. c. prudentia. de donat. inter vir. & mul.

Quaest. 284. Qualiter iudex in causa adulterii procedere possit, & qualiter finito uno iudicio ad aliud procedi possit?

I. Resp. Ad primum: Potest quoque iudex in hac causa procedere vel per viam inquisitionis non secus ac in aliis criminibus, dum habitis legitimis causis ex officio inquirat in delinquentem, ad specialem etiam inquisitionem delicti transeuntis, quale esse videtur adulterium, sufficientia indicia sufficientia, sed ut cautè procedat, & non ex remotis, monet Lauterb. l. c. n. 11. ex Bocero, vel per viam accusationis, dum nimirum iudex accusatione requisitus suum officium exercet.

2. Resp. Ad secundum: quod hic incidenter notandum, finito uno iudicio v. g. criminali, de adulterio, non potest procedi ad aliud civiliter instituendum. Sic postquam quis contra uxorem adulteram instituerit actionem criminalem ad publicam ejus punitionem, eo iudicio deserto, aut etiam finito, non potest contra eam agere civiliter ad divorcium instituendum, aut ad amissionem dotis, vel donationis propter nuptias, uti è contra finito Iudicio Civili, non potest uxor virum accusare criminaliter, quia decens non est, nec æquum, ut aliquis postulet idem delictum bis puniri. Abb. in cir. c. 2. n. 5. & in c. de his. de accus. n. 6. Sanch. cir. d. 2. n. 19. Pirh. h. t. n. 11. Arg. l. interdum. ff. de jud. publ. Aliud tamen est, dum actio civilis directè tendit ad interessè seu jacturam rei familiaris compensandam; ea enim non præjudicat actioni criminali, quò minus uno iudicio finito alterum institui possit, juxta l. unic. c. quomodo. Civil. act. præjud. Crim. utrique tamen intentari nequit æquè principaliter in eodem iudicio; bene tamen intentari potest actio criminalis principaliter, & simul accessoriè peti, ut damnum rei familiaris sibi compensetur. Clar. in pract. Crim. q. 2. n. 21. Mol. de just. tr. 3. d. 4. n. 19. Sanch. Pirh. h. t. cit.

Quaest. 285. Qualis requiratur & sufficiat probatio ad condemnandum reum adulterii?

I. Resp. Quamvis aliàs in criminibus ad condemnandum reum requiratur, ut sit vel confessus vel per probationes luce meridianà clariores convictus, juxta Can. iudex. & Can. multi. §. nos verò. 2. q. 1. l. fin. de probat. in adulterio tamen tanta probatio non est necessaria, sed sufficit & requiritur talis probatio, quæ contra reum facit suspicionem vel præsumptionem, non qualemcunque, sed violentam & vehementissimè urgentem, seu facientem certitudinem moralem, quæ virum prudentissimum inducere potest ad iudicandum patratum esse adulterium. Sylv. v. adulterium. n. 9. Mascard. de probat. concl. 57. n. 3. Menoch. de præsumpt. l. 1. præsumpt. § 8. n. 3. Sanch. de matrim. l. 10. d. 12. n. 41. & 4. Pirh. n. 12. Arg. c. maritis. h. t. ex ea ratione, quòd cum adulterium in occulto remotis arbitris & testibus ita cautè fieri soleat, ut per testes vel documenta aut instrumenta probari nequeat, necessè est adhiberi & debent probationes alias, nimirum per conjecturas, indicia, præsumptiones factas, ne aliàs hoc grande & frequens crimen maneat impunitum, adeoque, dum illa sunt vehementia, sufficiunt ad probandum hoc crimen, non

secus ac in aliis delictis difficultioris probationis, juxta c. 2. & 12. de præsumpt.

2. Porro istiusmodi præsumptiones & indicia alia sunt & dicuntur certa vel ex ipsa natura, quæ ex principiis naturalibus necessariò rem factam esse demonstrant, & eandem vim ac testium depositiones aut apertissima documenta habent, l. fin. c. de prob. l. 19. c. de R. P. Bocet. tr. de adul. c. 4. n. 4. & seq. tale indicium est, dum uxor, viro per annum graviter decumbente, aut annis aliquot à domo absente, à reverso gravida reperitur. l. 6. ff. de his, qui sui vel alien. jur. vel ex legis & juris dispositione per præsumptionem juris & de jure, qualem nimirum lex ex certis causis non tantum approbat, sed simul disponit, ut pro veritate habeatur, v. g. si duo adulterii accusati excipiant, se ea familiaritate usos esse jure consanguinitatis, cujus religione nemo adulterium committere velle præsumitur, sed antequam ab ea suspicione absoluti fuerint, matrimonium inter se contraxerint l. 3. c. ad Leg. Jul. de adul. potèstque vi hujus præsumptionis juris & de jure etiam ultimum supplicium infetri, ubi illud statutum in pœnam adulterii. Menoch. de præsumpt. l. 5. præsumpt. 41. n. 7. & 8. Speculat. de præsumpt. §. 2. n. 4. Pirh. h. t. n. 13. item talis præsumptio de adulterio juris & de jure ad pœnam capitalem adulterii infligendam sufficiens est, si maritus ter alicui denunciaverit, & præsentibus tribus testibus, ne cum sua uxore esset, eamque alloqueretur, & tamen de novo cum illa esse eique colloqui deprehendatur in loco ad adulterium apto. auth. si quis et. c. h. t. Menoch. l. c. n. 9. & 10. Pirh. l. c.

3. Alia sunt indicia verisimilia, ex quibus adulterium arguitur, non tamen semper, ideòque pro veritate non habentur, nec destituta aliis adminiculis sufficiunt ad pœnam ordinariam, bene tamen ad extraordinariam, si plura eorum concurrant, Menoch. cir. præsumpt. 41. à n. 21. talia sunt, si uxor incio & invito marito suo clam accedat ad domum viri suspecti; ibique pernoctet, ex quo tamen argui nequit adulterium, si causas alias pernoctandi, vel alias mulieris honestas & pudicas solas habuit. Menoch. l. c. n. 22. Pirh. n. 14. item, si domus mulieris diu noctuque ab adolescentibus, præsertim Scholasticis, frequenterur. Menoch. n. 21. Pirh. l. c. item, si solus cum sola, nudus cum nuda in eadem lecto inveniatur, ita ut in certis circumstantiis id ipsum non sufficiat pro violenta præsumptione adulterii vel fornicationis. Pirh. n. 14. in fine, vel etiam solus cum sola in loco secreto & abdito, præsertim viro habente solutas caligas, & muliere renuente aperire ostium deprehendatur. Menoch. cir. præsumpt. 21. n. 11. Pirh. n. 3. item si se amplectantur & osculentur; quam tamen suspicionem probabilem, non violentam, nisi aliæ circumstantiæ concurrant, facere, sentent Menoch. n. 26. Sanch. de mar. l. 10. d. 12. n. 45. & seq. Pirh. l. c. cum amplexus & oscula præparatoria solum ad adulterium, & futurum, non præteritum arguant, ut iidem. Item, si reperiantur literæ amatoriæ concubitus consentientes, quales tamen literæ & confessio extrajudicialis mulieris, etsi non probent plenè contra eam adulterium, faciunt tamen indicium ad torturam sufficiens, & licèt talis confessio proprii delicti facta in iudicio probet plenè contra consentientem. c. intelleximus. h. t. non tamen plenè probat contra complicem, cum nulli de se confessio adversus alium in eodem crimine sit credendum, c. nesciens. de testib. c. 1. de confess. gl. in e. significasti. h. t. v. imponens. Abb. ibid. n. 4. de cetero

cætero præsumptiones prædictæ violentæ adulterii debent plenè probari per testes omni exceptione majores, eosque non singulares, ut cum Sanch. l. c. n. 51. Pirh. cit. n. 14.

Quest. 286. Quæ pœnæ Criminales statuta adulterio?

1. Resp. Primò: Jure divino pro lege veteri pœna adulterii erat mors tam adulteri quam adulteræ, ut constat ex *Levit. c. 20. v. 10.* & *Deuteron. c. 22. v. 22.* & quidem lapidationis, ut patet ex *Joan. c. 8. v. 5.*

2. Resp. Secundò: Jure humano Civili pœnam Crimalem adulteris primitus fuisse deportationem vel exilium, plures probant ex *l. ff. de quest. & pluribus aliis citatis à Lauterb. in ff. b. t. §. 22.* fuisse verò illam pœnam mortis, latam ab Augusto affirmant *Carpz. pr. Crim. q. 52. n. 26. & seq. Ludv. vel. & c.* Jure Cædiciis per Constantinum statutam pœnam sanguinis & gladii, constat ex *l. 30. §. 1. c. ad leg. Jul. de adult. & ibi Brunnem. l. 7. l. un. c. de mulier. que se prop. serv. junx.* ubi seruo pœna flammæ dictatur, quam pœnam capitalem Justinianus Imper. quò ad fœminas adulteras mutavit in mitiorem, constituendo, ut virgines cæcæ in monasterium aliquod detruderentur ad biennium, post quod, si non peterentur, uti poterant, à marito, ibi, quò ad vixerint permansuræ & habitu assumpto pœnitentiam aduræ, juxta *Auth. sed hodie. c. ad leg. Jul. c. 19. de convers. conjug.* una tertia propriæ substantiæ, vel, si liberos non habet, duabus tertiis, interdum tota substantia monasterio applicanda, cit. *Auth. sed hodie novel. 134. c. 10.* quia commutatione non obstante rursus pœnam gladii tam quò ad fœminas quam quò ad viros committentes verum adulterium sive simplex sive duplex confirmavit *Carolus V. in Constitut. pœnal. a. 102.* Verùm quidquid sit de hoc hodièdum pœna mortis ob adulterium simplex, imò etiam duplicatam saltem primâ vice non infligi ampliùs in plerisque locis testatur experientia, & ubi pœna mortis non viget ampliùs, nec ea infligenda Judæo adulteranti cum Christiana, Lauterb. in ff. b. t. §. 24. in fine, qualiter verò puniendus talis Judæus, vide *Clarum §. adulterium n. 10.* ubi ait: se judicare Judæum adulterantem cum Christiana etiam soluta damoandum perpetuò ad trirèmes, sed punitur pœnâ arbitraria, v. g. carcere, relegatione, seu exilio, fustigatione, statione ante fores templi cum candela accensa per aliquot dies festos, ubi major est concursus populi, vel etiam pœnâ pecuniariâ, teste *Claro l. c. n. 7.* & in specie per statuta Bavaricæ primâ vice commissum, teste *Reiffenst. b. t. n. 19.* (de quo tamen meritò conqueri *DD. ait Lauterb. l. c. citatis Berlich. p. 4. concl. 27. n. 21. Menoch. Heig. & c.*) & in aliquibus locis post peractam publicè pœnitentiam ecclesiasticam omni honore privantur, & ab omnibus honestis consortiis arcentur. Adulterium semel punitum iteratum olim perpetuâ relegatione, hodie interdum gladio punitur. Lauterb. citato *Besold. p. 5. conf. 215. n. 4.* uti & iteratum tertia vice punitur pœnâ gladii, de cætero prout in aliis delictis, sic & in adulterio puniendo attendenda & servanda cujusunque loci consuetudo, ut cum *Menoch. Lauterb. l. c.* illud tamen observandum, quòd, si ex statuto loci alicujus imposita pœna pecuniaria vel etiam corporalis, quæ iterari potest, v. g. fustigationis, dum quis cum uxore alterius pluries etiam ex intervallo rem carnalem habuit, etsi sint plura adulteria commissa, non tamen debere illum puniri, nisi pro unico adulterio, cum

gl. in l. *Vulgaris. ff. de furtis. v. fur erit.* tenet *Clar. l. c. n. 11.* dicens esse opinionem communem.

3. Resp. Tertio: Pœnæ criminales statuta contra adulterantes jure ecclesiastico statuuntur. Primò contra Laicos in adulterio perseverantes excommunicatio, non quidem lata, sed sententiæ ferendæ. c. intelleximus. h. t. e. quam tamen pœnam saltem in Germania non esse in usu, testatur *Pirh. b. t. n. 19.* quamvis n. 26. addat: Episcopum loci posse Laicos excommunicare ob adulterium, non tantum ad petitionem conjugis innocentis, sed etiam ex mero officio suo, ut *Abb. ad c. intelleximus. h. t. n. 5.* Secundò; detrusio mulieris in monasterium ad agendam perpetuò ibi pœnitentiam, si vir eam recipere nolit. c. gaudeamus. de convers. conjug. prout etiam antè Jure Civili receptum erat, juxta dicta resp. precedent. quam tamen etiam pœnam hodie non ampliùs esse in usu, sed Laicos etiam Fœminas relinquere criminaliter & publicè puniendos Curia seculari, astituit *Reiffenst. h. t. n. 10.* Tertio Clerici confessi vel convicti de suo adulterio pœna est depositio ab officio, Ordine Clericali, privatio Communionis fidelium & Sacramentorum, collatio in monasterio toto vitæ tempore ad agendam pœnitentiam. c. 10. & seq. dist. 81. c. cum non ab homine. de judic. *Hoft. in sum. h. t. n. 7.* *Diaz. in pr. crim. can. v. adulteri. c. 89. n. 2.* *Pirh. cit. n. 19.* *Clarus. §. adulterium. n. 7.* citatis *Duenna. reg. 101. in 2. limit. Bermond. de concubin. fol. 37. n. 6.* & pluribus aliis, dicente apud illum *Alciaro;* credo per auxesin satis audacem, quòd si hodie Clerici propter adulterium detruderentur in monasterium, pauci eorum ambularent per plateas. Secus autem est de depositione Clericorum solum suspectorum & infamatorum de adulterio; his enim non infertur pœna ordinaria adulterii, sed solum indicitur purgatio Canonica, in qua, si defecerint, debent suspendi ab officio, & postea agi ad certam pœnam. *Farin. in prax. Crim. p. 5. q. 40. n. 3.* *Pirh. n. 20.* juxta c. *Significasti. h. t.* etsi aliàs in purgatione deficiens puniatur ut convictus. c. accedens de accusat.

Quest. 287. Quæ pœnæ Civiles constituta contra adulteros?

1. Resp. Prima est, quòd conjux innocens possit agere & petere divortium seu separationem à conjugate nocente quò ad thorum & cohabitationem. c. 2. 4. 5. de divort. quòd & dum adulterium est notorium, potest maritus innocens sine alia sententiâ & declaratione judicis propriâ autoritate uxorem adulteram expellere à se, & vice versâ uxor innocens à vero adultero propriâ autoritate recedere. *Barbatia in Apostill. ad Abb. in c. fin. h. t. n. 6.* dicens communem. Factâ autem hac separatione thori ab uxore adultera tenetur nihilominus eam alere. *Clar. l. c. n. 17.* quia ea post separationem non desinit esse uxor, juxta c. 2. de divort. quòd si etiam factò divortio vir quoque cum alia committat adulterium, debet uxorem dimissam quò ad consortium thori recipere & maritali affectu tractare. *Clar. l. c. cum Abb. in c. ex literis de divort. n. 11.* potestque ad id cogi, non solum officio Judicis, sed etiam ad actionem uxoris, *Felin. in c. lator. de re judic. post n. 9.* dicens communem. *Clar. l. c. Pirh. n. 27.* juxta c. *Tua Fraternalitati. h. t.* ubi Papa, quòd cum paria delicta mutuâ compensatione deleantur, vir hujusmodi fornicationis obventu nequeat uxoris adulteræ consortium declinare.

2. Secunda pœna uxoris adulteræ est amissio dotis, quam post latam sententiâ divortii maritus innocens